

Διασυνδετική Συμβουλευτική Συνεργασίας
Εκπαιδευτικών και Γονέων στην ανίχνευση, διάγνωση
και διαχείριση προβλημάτων παιδιών με
ΔΕΠ(Υ)

Περίληψη Εισήγησης

Α΄ ΜΕΡΟΣ: Συνεργασία εκπαιδευτικών/γονέων

Β΄ ΜΕΡΟΣ: Διασυνδετική συμβουλευτική

Γ΄ ΜΕΡΟΣ: 2 Βινιέτες περιπτώσεων (case studies)

Δρ. Ι. Φαρμακοπούλου

Κοινωνική Λειτουργός (MA, Ph.D., Post-doc)

τ.Γ.Ν. Παίδων «η Αγία Σοφία», Πανεπιστημιακή Παιδοψυχιατρική Κλινική

Επίκουρη Καθηγήτρια, Τμήμα Εκπαίδευσης και Κοινωνικής Εργασίας,
Πανεπιστημίου Πατρών

Οφέλη σύναψης «συμμαχίας» μεταξύ εκπαιδευτικών και γονέων στην ανίχνευση, διάγνωση και διαχείριση περιπτώσεων μαθητών με ΔΕΠ(Υ)

- Οι γονείς είναι σε θέση να μας δώσουν σημαντικές πληροφορίες για: την προσωπικότητα, τις συνήθειες, την κατάσταση υγείας (π.χ. άλλα πιθανά συνυπάρχοντα σωματικά ή παιδοψυχιατρικά προβλήματα του παιδιού τους)

- τα σημαντικά γεγονότα της οικογενειακής τους ζωής
(π.χ. απώλεια ή γέννηση μέλους της πυρηνικής ή εκτεταμένης οικογένειας, ύπαρξη σοβαρού προβλήματος υγείας μέλους της οικογένειας, ενδο-οικογενειακή βία ή κακοποίηση/παραμέληση, επικείμενο ή πρόσφατο διαζύγιο γονέων ή ανεργία ενός ή και των δύο γονέων)
- τα ενδιαφέροντα αλλά και τις ιδιαίτερες ανάγκες των παιδιών τους αλλά και της οικογένειας τους γενικότερα
- Αυξάνονται οι ευκαιρίες για ενίσχυση κατάλληλων συμπεριφορών του παιδιού μέσα και έξω από το σχολείο
- Παρέχεται η δυνατότητα πρόσβασης σε μια ευρεία κλίμακα κοινωνικών ενισχυτών που παρέχονται από τους γονείς

- Παρέχεται η δυνατότητα στήριξης του εκπαιδευτικού έργου από τους ίδιους τους γονείς
- Οι γονείς μπορούν να συμβάλλουν σε σημαντικό βαθμό στην ύφεση ή επιδείνωση των συμπτωμάτων του παιδιού τους.
- Έχουν την κύρια ευθύνη (επιμέλεια) των παιδιών τους και άρα είναι εκείνοι οι οποίοι θα πρέπει να απευθυνθούν, κατόπιν δικής σας ενημέρωσης και παρότρυνσης, στις αρμόδιες υπηρεσίες ψυχικής υγείας.

Η συνεργασία παρέχει στο μαθητή

- Μεγαλύτερη συνέπεια και σταθερότητα στους δυο πιο σημαντικούς χώρους όπου ζει και κινείται
- Αυξημένες ευκαιρίες για μάθηση, εξέλιξη και μείωση προβληματικών συμπεριφορών
- Πρόσβαση σε περισσότερες πηγές και πληροφορίες

Η αποδοτική συνεργασία εκπαιδευτικού/γονέων χρειάζεται:

- Θετικό και οικείο κλίμα αμοιβαίου σεβασμού και εμπιστοσύνης.
- Συστηματική, από κοινού, καταγραφή στοιχείων των προβληματικών συμπεριφορών αλλά και της συνολικής εικόνας του παιδιού/εφήβου.
- Συστηματική, από κοινού, ενημέρωση και ανταλλαγή απόψεων για την εξέλιξη της συνολικής συμπεριφοράς του παιδιού
(αναφορά τόσο στα θετικά όσο και στα αρνητικά στοιχεία της συμπεριφοράς).
- Σχεδιασμό κοινής γραμμής ως προς την αντιμετώπιση κάποιων συγκεκριμένων συμπεριφορών
(π.χ. επισήμανση από την πλευρά του γονέα μείωσης χρησιμοποίησης ειρωνικών σχολίων προς τα μέλη της οικογένειας και εξέταση προόδου του ίδιου ζητήματος από τον εκπαιδευτικό ή χρησιμοποίηση εκούσιας παράβλεψης αρνητικής συμπεριφοράς ή και επιβράβευση θετικών συμπεριφορών).

Ο εκπαιδευτικός βοηθάει την συνεργασία με τον γονέα/εις όταν:

- Ζητάει με λεπτότητα «ευαίσθητες» πληροφορίες
- Κατανοεί τα συναισθήματα, τις ανάγκες και επιθυμίες των γονέων και του μαθητή τους
- Όταν ενθαρρύνει τους γονείς να εκφραστούν
- Όταν αποδέχεται το μαθητή του και εκφράζει γνήσιο ενδιαφέρον για την συνολική εικόνα του (π.χ. βρείτε τρόπους επιβράβευσης των θετικών του στοιχείων και της βελτίωσης της συμπεριφοράς του)

Τα εμπόδια για συνεργασία εντοπίζονται

- Στο περιορισμένο διαθέσιμο χρόνο επικοινωνίας που συνήθως έχουν και οι δύο πλευρές (εκπαιδευτικοί και γονείς)
- Στη αρνητική και προκατειλημμένη στάση που υιοθετούν, κάποιες φορές, ή μια ή και οι δύο πλευρές (π.χ. άρνηση γονέων ύπαρξης προβλήματος συμπεριφοράς του παιδιού τους ή όταν κάποιοι γονείς πιστεύουν ότι το παιδί τους είναι θύμα ρατσισμού από τον εκπαιδευτικό επειδή είναι αλλοδαποί ή αθίγγανοι)
- Στη έλλειψη εμπιστοσύνης που μπορεί να έχουν οι γονείς και που μπορεί να οδηγήσει ακόμη και στην απόκρυψη ήδη διαγνωσμένης ΔΕΠΥ του παιδιού

Ανάγκη υιοθέτησης ποικίλων τρόπων επικοινωνίας εκπαιδευτικών-γονέων

- Προγραμματισμένες συναντήσεις
- Ολιγόλεπτη προσωπική επικοινωνία σε καθημερινή βάση

(κυρίως για παιδιά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση όπου έρχονται οι γονείς τους να τα παραλάβουν)

- Τηλεφωνικές επικοινωνίες
- Ημερολόγιο επικοινωνίας

(χρησιμοποίηση ενός τετραδίου που αποσκοπεί στην ανταλλαγή μηνυμάτων μεταξύ γονέων και εκπαιδευτικού)

Τεχνικές συμβουλευτικής που βοηθούν στο ευόδωση θετικού συνεργατικού κλίματος

- Να **ασκείτε την τεχνική της 'ενεργητικής ακρόασης'**, δηλαδή να ακούτε προσεκτικά τους γονείς χωρίς να τους διακόπτετε για να τους δώσετε συμβουλές ή να τους επικρίνετε
- **Χρησιμοποιήστε συχνά ασκήσεις 'ενσυναίσθησης'**, δηλαδή κάντε ερωτήσεις που ενθαρρύνουν τους γονείς να μπουν 'στα παπούτσια' ή αλλιώς στην θέση του παιδιού τους ή στην δική σας. Ερωτήσεις όπως 'πως θα αισθανόσασταν αν'; τους βοηθά να λάβουν υπόψη τους τα συναισθήματα και την κατάσταση των παιδιών τους αλλά και την δική σας πριν δράσουν και επίσης να προλαμβάνουν συγκρούσεις μεταξύ τους

- **Δείξτε στους γονείς ότι ο σεβασμός και η κατανόηση είναι αμοιβαία με το να :**
 - α) να αποφεύγετε να επικρίνετε την στάση τους
 - β) να καταβάλλετε προσπάθεια απενοχοποίησης τους
 - γ) να δείχνετε γνήσιο ενδιαφέρον για το μαθητή σας και να επισημαίνετε τα θετικά του στοιχεία
 - δ) να συζητάτε και να
 - ε) σχεδιάζετε από κοινού πρόγραμμα επίλυσης της προβληματικής συμπεριφοράς του μαθητή σας
- **Προσπαθήστε να είστε σταθερά συνεπείς, δίκαιοι και ευέλικτοι** και μην ξεχνάτε ότι αποτελείται παράδειγμα-πρότυπο όχι μόνο για τους μαθητές σας αλλά αρκετές φορές και για τους γονείς τους

ΤΡΟΠΟΙ ΔΙΑΣΥΝΔΕΤΙΚΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ/ΓΟΝΕΩΝ

Αιτήματα απο τους εκπαιδευτικούς στους ειδικούς ψυχικής υγείας

- Ενημέρωση τους για την διαγνωστική εκτίμηση και διαχείριση του προβλήματος του μαθητή τους, ο οποίος εξετάστηκε στην Πανεπιστημιακή Παιδοψυχιατρική Κλινική έπειτα από δικό τους αίτημα
- Παράκληση να βοηθήσουμε τους γονείς να αποδεχτούν το πρόβλημα του παιδιού τους (σε περίπτωση ήδη διαγνωσμένων παιδιών)
ή να «τους πείσουμε» ότι χρειάζεται να απευθυνθούν σε Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας (σε περίπτωση αδιάγνωστων παιδιών)

Αιτήματα απο τους εκπαιδευτικούς στους ειδικούς ψυχικής υγείας

- Ανάγκη συμβουλευτικής στους γονείς για 'απενοχοποίηση' τους και βοήθεια διαχείρισης των προβλημάτων συμπεριφοράς του παιδιού τους (σε περιπτώσεις όπου οι γονείς κλαίνε διαρκώς στις συναντήσεις μαζί τους, κατηγορούν συνεχώς τον εαυτό τους ή δείχνουν να είναι σε απόγνωση)

ΤΡΟΠΟΙ ΔΙΑΣΥΝΔΕΤΙΚΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ/ΓΟΝΕΩΝ

Αιτήματα απο τους γονείς στους ειδικούς ψυχικής υγείας

- Δίλημμα των γονέων ως προς το εάν είναι 'σωστό' να εκμυστηρευτούν στους εκπαιδευτικούς το πρόβλημα/διάγνωση του παιδιού τους λόγω πιθανού στιγματισμού ή και κουτσομπολιού
- Ενημέρωση των εκπαιδευτικών για την διαγνωστική εκτίμηση και διαχείριση του προβλήματος του παιδιού τους, έπειτα και από δική μας παρότρυνση, με στόχο την χάραξη 'κοινής γραμμής' και από τις τρεις πλευρές (γονείς-εκπαιδευτικοί-ειδικοί ψυχικής υγείας)

ΤΡΟΠΟΙ ΔΙΑΣΥΝΔΕΤΙΚΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ/ΓΟΝΕΩΝ

Αιτήματα απο τους γονείς στους ειδικούς ψυχικής υγείας

- Παράκληση να βοηθήσουμε τους εκπαιδευτικούς να αποκτήσουν θετική στάση απέναντι τους και να τους αντιμετωπίζουν ως σύμμαχους
(π.χ. να μην τους βάζουν την ετικέτα 'αδιάφοροι' γονείς ή 'φταίχτες')
- Αίτημα να βοηθήσουμε τους εκπαιδευτικούς να αποδεχτούν το πρόβλημα του μαθητή τους και να σταματήσουν να του φέρονται με 'αδιάλλακτη σκληρότητα ή αδιαφορία'
- Έκκληση για ομαλή επίλυση πρακτικών ζητημάτων
(π.χ. εξατομικευμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα, αποδοχή παράλληλης στήριξης, λήψη φαρμακευτικής αγωγής, ανάγκη αυξημένης φροντίδας-εποπτείας στα διαλείμματα)

ΒΙΝΙΕΤΑ ΑΙΤΗΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΓΟΝΕΙΣ ΣΤΟΥΣ ΕΙΔΙΚΟΥΣ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΟΥ

Περίπτωση 6 χρόνου μαθητή Α΄ Δημοτικού με ΔΕΠΥ ελαφριάς μορφής

- Οι γονείς του 6χρονου Άγγελου εξέφρασαν την αγωνία τους ως προς το εάν είναι προς όφελος του παιδιού τους να αναφέρουν στη δασκάλα την διάγνωση του
- Διασφαλίσαμε την συναίνεση γονέων να μεσολαβήσουμε (liaise) με την δασκάλα και να της εξηγήσουμε τους ενδοιασμούς τους καθώς και να την ενημερώσουμε για την διάγνωση και τρόπους διαχείρισης του 'προβλήματος' του Άγγελου
(π.χ. θετική ενίσχυση, θέσπιση ορίων, χρήση απλών προτάσεων και υπενθυμίσεων, μπροστινό θρανίο, περισσότερο χρόνο, ανάγκη αυξημένης φροντίδας-εποπτείας στα διαλείμματα)
- Επικοινωνήσαμε με την δασκάλα και την παροτρύναμε να έρθει σε επαφή με τους γονείς του Άγγελου
- Πραγματοποιήθηκε μια από κοινού συνάντηση στην Υπηρεσία μας όπου τους καθησυχάσαμε και βοηθήσαμε στην εδραίωση συνεργατικού κλίματος

ΒΙΝΙΕΤΑ ΑΙΤΗΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ ΣΤΟΥΣ ΕΙΔΙΚΟΥΣ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΟΥ

Περίπτωση 13 χρόνου μαθητή Β' Γυμνασίου με ΔΕΠΥ και Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες

- Ο Διευθυντής του Γυμνασίου του 13χρονου Στέφανου τηλεφώνησε στην Υπηρεσία μας ζητώντας βοήθεια επειδή ο συγκεκριμένος μαθητής είναι ταυτόχρονα θύτης και θύμα σχολικού εκφοβισμού (bullying) αλλά οι γονείς του δεν φαίνονται να αποδέχονται το πρόβλημα και δεν κάνουν τίποτα για την αντιμετώπιση του
- Εξηγούμε στον Γυμνασιάρχη ότι 'δουλεύουμε' μόνο έπειτα από αιτήματα των ίδιων των γονέων αλλά τους εξηγούμε πως μπορούν να 'πείσουν' τους γονείς να απευθυνθούν στην Υπηρεσία μας δίνοντας τους ταυτόχρονα και πρακτικές συμβουλές διαχείρισης του προβλήματος

(π.χ. να χρησιμοποιήσουν την τεχνική της λεπτομερούς καταγραφής του συμβάντος εστιάζοντας σε εκείνα τα σημεία όπου ο Στέφανος είναι θύμα σχολικού εκφοβισμού και όχι θύτης και στη συνέχεια να καλέσουν τους γονείς και να συζητήσουν λεπτομερώς τις συνέπειες του φαινομένου για τον Στέφανο και τους συμμαθητές του).

ΒΙΝΙΕΤΑ ΑΙΤΗΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ ΣΤΟΥΣ ΕΙΔΙΚΟΥΣ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΟΥ

Περίπτωση 8 χρόνου μαθητή Β' Δημοτικού με ΔΕΠΥ και Παραβατική Συμπεριφορά

- Ο Διευθυντής του Δημοτικού Σχολείου σε συνεργασία με τον δάσκαλο του 8χρονου Μάριου τηλεφωνούν στην Υπηρεσία μας ζητώντας την γνώμη μας επειδή ο συγκεκριμένος μαθητής αρπάζει χρήματα από τα χέρια των συμμαθητών του στο διάλειμμα ή τους τα κλέβει από τις τσάντες τους. Εξηγούν ότι οι γονείς του Μάριου δεν του επιβάλλουν καμία τιμωρία γιατί θεωρούν ότι είναι μικρός και θα το σταματήσει και εκείνοι αρχίζουν να σκέφτονται μήπως πρέπει να τον αποβάλλουν από το σχολείο
- Εξηγούμε στον Δάσκαλο και στον Διευθυντή ότι τα παιδιά με ΔΕΠ(Υ) μπορεί να παρουσιάσουν τέτοια συμπεριφορά η οποία βελτιώνεται έπειτα από κοινού συνεργασία και τους παροτρύνουμε να ενημερώσουν τους γονείς ότι ήρθαν σε επαφή μαζί μας και να τους μεταφέρουν το μήνυμα ότι μπορούμε να βοηθήσουμε στην αλλαγή αυτής της συμπεριφοράς αρκεί να επικοινωνήσουν οι ίδιοι με τον Ειδικό που έχει αναλάβει τον Μάριο.
- Όταν οι γονείς τηλεφώνησαν στην Υπηρεσία κλείσαμε ένα σύντομο ραντεβού και σχεδιάστηκε ένα πρόγραμμα διαχείρισης του προβλήματος μέσω ατομικών συναντήσεων με το παιδί, τους γονείς καθώς και κοινές συναντήσεις παιδιού-ειδικού-γονιών και παράλληλα τακτική τηλεφωνική επικοινωνία με τον δάσκαλο του παιδιού.

ΒΙΝΙΕΤΑ ΑΙΤΗΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ ΣΤΟΥΣ ΕΙΔΙΚΟΥΣ ΨΥΧΙΚΗΣ
ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΟΥ

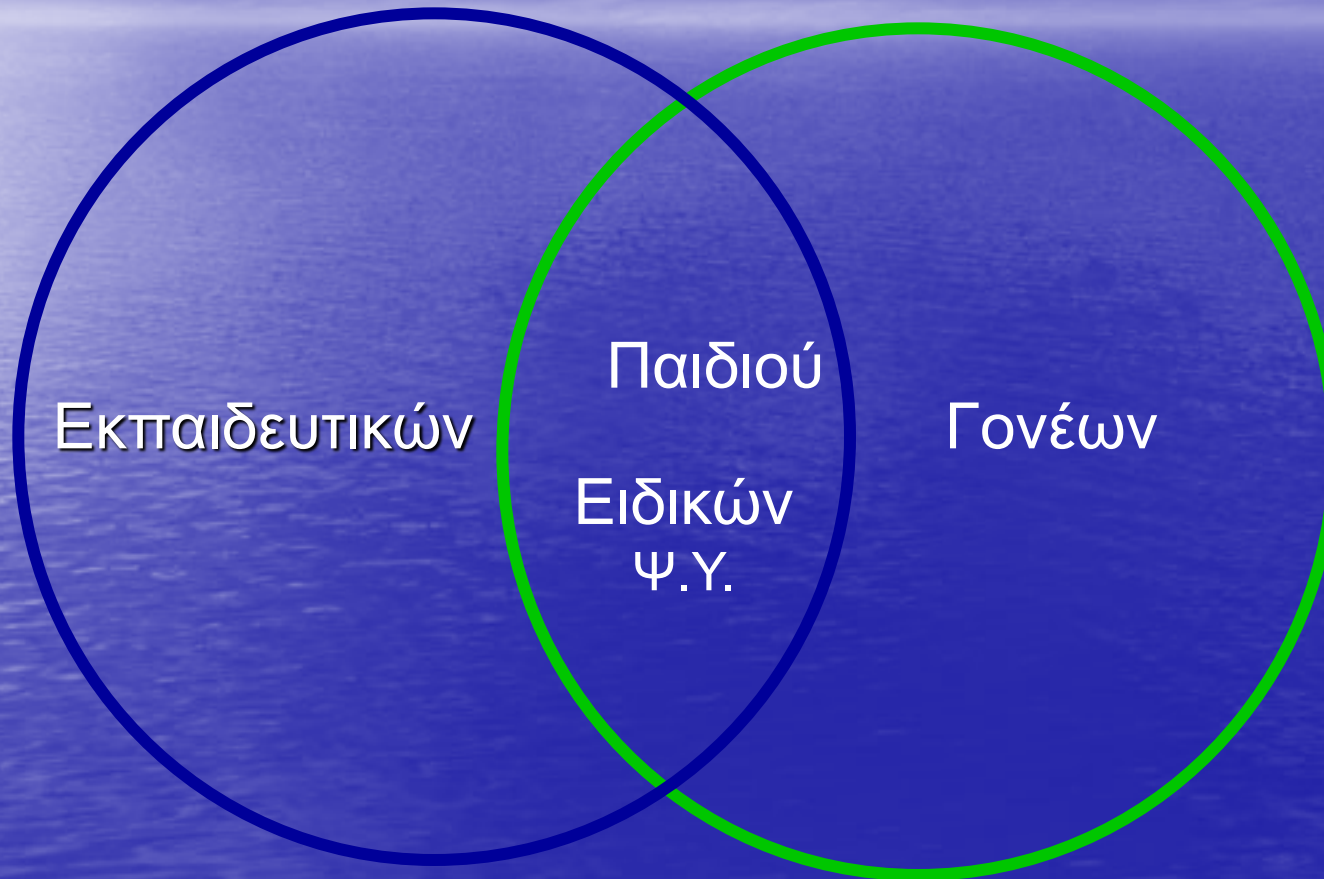
Περίπτωση 8 χρόνου μαθητή Β' Δημοτικού με
ΔΕΠΥ και Επιθετική Συμπεριφορά

- Ο Διευθυντής του Δημοτικού Σχολείου σε συνεργασία με τον δάσκαλο του 8χρονου Νεκτάριου τηλεφωνούν στην Υπηρεσία μας ζητώντας βοήθεια επειδή ο συγκεκριμένος κλωτσάει και χτυπάει άλλα παιδιά και οι γονείς του αδυνατούν να τον οριοθετήσουν, είναι σε απόγνωση και θεωρούν ότι κανείς δεν μπορεί να τους βοηθήσει
- Εξηγούμε στον δάσκαλο και στον Διευθυντή ότι 'δουλεύουμε' μόνο έπειτα από αιτήματα των ίδιων των γονέων αλλά τους εξηγούμε πως μπορούν να 'πείσουν' τους γονείς να απευθυνθούν στην Υπηρεσία μας

(π.χ. να τους αναφέρουν ότι οι ειδικοί μπορούν να τους ενημερώσουν για τον Σύλλογο Γονέων παιδιών με ΔΕΠ(Υ) όπου εκεί θα διαπιστώσουν ότι υπάρχουν και άλλοι γονείς που αντιμετώπισαν επιτυχώς τα ίδια προβλήματα σε συνεργασία με ειδικούς ψυχικής υγείας, να τους μιλήσουν για άλλους μαθητές με ΔΕΠΥ στο σχολείο με παρόμοια συμπεριφορά και το πως επιλύθηκε η επιθετική συμπεριφορά των μαθητών)

ΧΡΥΣΗ ΕΞΙΣΩΣΗ

Αρμονική Συνεργασία

ΑΣΦΑΛΗ ΚΑΙ ΧΑΡΟΥΜΕΝΑ ΠΑΙΔΙΑ